

25. ՇԱՀՄԱՐԱՆ ԹԱՔԱՎՈՐԸ

Թաքավորանիստ մեքաղաքի մեջ աբրըմ էր մե աղքատ կնիկ: Էդ աղքատ կնիկը ուներ մե տղա՝ Սալի անունով: Սալու արեստն ի՞նչ էր. էթըմ էր բազար, հինգ կապեկ տալըմ ին, էթըմ էր աշխատում էր, էրկու կապեկ ին տալըմ, էլի էր էթըմ, մե կապեկ ին տալըմ, էլի աշխատըմ էր, չունքի նաչար էր, ճար չուներ:

Մե օր էլ Սալին գնաց բազարը, շատ կայնավ, արևն հելավ կեսօր, աշխատանքի տանող չըհելավ, սոված-ծարավ թողեց էկավ տուն: Հեքսի օրն էլ գնաց, էլի տանող չըհելավ, կայնավ, կայնավ, փոր-փոշման դարձավ էկավ տուն:

Որոշեց, ասավ. «էթամ մեշից փետ բերեմ, ծախեմ, գոյնա հացի փող էլ ա կըհանեմ»: Գնաց մեշից թաց-չոր փետ-փթուր հավաքեց բերեց, ծախեց, մեքյա փող աշխատեց, հեքսի օրն էլ էլի ըտենց, էնքան գնաց-էկավ, որ մեշկը յարա հելավ, ասավ. «էլ չեմ կանա փետ կրեմ, յավաչ ինչ հելե-հելե, նորից էթամ բազար»:

Գնաց բազար, էդ օրն էլ էդ մարթին տանող չըհելավ, հիրի-կունն՝ արևը մուտեմուտ, փորը-փոշման թողեց էկավ տուն:

Էն հեքսի հառավոտն էլի գնաց բազար, սպասեց, սպասեց, էլի մարթ-մուրթ չերևաց, մեկ էլ վարավուրդ արավ, որ հեսա էրկու հոքի ձեռքերը խաչած կայնած են:

Սալին էկավ ըտանց կուշտը, հարցրեց. — Ի՞նչ մարթ եք:

Ըստանք՝ թե. — Քյասիբ տղեք ենք, էկեր ենք, որ աշխատանք ձարենք, ոչ մե կապեկ փող ունենք, ոչ էլ քնելու տեղ:

Սալին ասավ. — Ես էլ ձեզ պեստ մե քյասիբ, աղքատ տղա եմ, մե պառավ մեր ունեմ, էկեք էս քչեր էթանք մեր տունը:

Սալին տղեքին տարավ հիրանց տունը, քնան, հեքսի օրը էլի հիրար հետ գացին բազար, կայնան, կայնան, էլի տանող չըհելավ:

Սալին ասավ. — Տղե՛ք, էկեք էթանք մե-մե ճուպան վերցենք, էթանք մեշից ցախ բերենք, ծախենք, աբրենք:

Տղեքն ուրախացան, ասին. — Սալի՛, դու մեր մենձ ախպերն ես, ըստուց դեն ինչ որ ասես՝ կըլսենք:

Գացին մեշեն, ցախ բերին, ծախին-ծախծխին, քիչ-միչ փող

աշխատին: Մե օր էլ Սալին ասավ, թե. «Տղե՛ք, ըսենց չի հըլնի, մենք մեռանք չլկով ցախ կրելով, մեշկներս յարա հելավ»:

Տղեքն ասին.—Բա ի՞նչ անենք:

Սալին ասավ.—Էկեք մարթ ա մե էշ առնենք, էշերով կրենք:

Գացին մարթ ա մե էշ առան:

Էշերը վերցած գացին մեշեն, ցախ բարցին, բերին ծախին: Հեք-սի օրը էլի գացին:

Սալին ասավ.—Էկեք մտնենք մեշի խոր տեղը, լավ ցախ տանենք, որ բանցր գին տան:

Գացին, էշերը բարցան, հետ գալու վախտը Սալու էշը կորավ:

Տղեքն ասին.—Ուշի՛նչ, դու գնա մա՛ն արի, քթի՛, մենք յավաշ-յավաշ կեթանք, կըգաս, կըհասնես:

Սալին ասավ՝ լա՛վ:

Տղեքը էշերը քշին էկան, Սալին գնաց դե՛ս ման էկավ, դե՛ն ման էկավ, վերջը տեհավ՝ հեսա էշը արածացե, կշտացե, հիրան համար պառկեր ա:

Սալին հիրան-հիրան հոսոտավ, ասավ.—Այ ես քո տիրու հերն անիծեմ, հընգերներս գացին, ես քո հերեսից մացիմ:

Ասավ, ծառից մե ձուղ կղրեց, տուր որ կըտաս, ծեծեց էս խեղճ էշին: Հեռու որ հիչավ, փետերը բարցեց, քեց: Մե ծառի տակով հընցնելու վախտը էշի ետի ոտների տեղը փոսը հընգավ:

Սալին ասավ. «Ըստե մե բան կա»: Փետի ծերով խողը դես-դեն արեց, փետի ծերը դբավ մե սալի, սալը բարցըցրեց, ի՞նչ տենա՝ տակը լիքը մեղր: Սալին սալը նորից դրեց խորի բերանը՝ ծասկեց, կողքին մե նշան արավ, որ տեղը չըկորցնի, ուրախ-ուրախ էշը քեց, էկավ հասավ տղեքին:

Տղեքը հարցրին.—Սալի՛, խեր հըլնի, էդ ը՞նչես էդքան ուրախ:

Սալին ասավ.—Ընչի ուրախ չըհըլնեմ, հաջողութուններս բացվեր ա՝ մեղրի խոր եմ քթե, հըմի պտի մե ընենց հարուստ մարթ ճարենք, որ էդ խորի հըմեն մեղրը ծախենք ընդան:

Հառավոտը հելան գացին, մե հարուստ մարթի քթան, ասին.—Ուալիֆա՛, մեղր ունենք ծախելու, կառնե՞ս:

Էս մարթը՝ թե.—Մեղրի պեստ աբրանք հըլնի, ընչի՞ չեմ առնի:

Ուալիֆեն ինչ-որ աման-չաման ուներ, տվեց ստանցը:

Տղեքը ամաններն առան գացին: Սալին տարավ կայնըցրեց խորի վրեն:

—Հեսա,—ասավ,—սալը չո՛ւռ տվեք:

Սալը չուռ տվին, տեհան՝ տակը լիքը մեղր ա:

Մեղրը լցին ամանները, սկսին կրել: Քսանհինգ օր կրեցին, վերջի օրը՝ էշերը բառնալու վախտը, Սալու էշի խուրջնի մե թայը դար-

տակ մնաց: Ի՞նչ անենք, ի՞նչ չանենք. որոշին, որ մեկը մտնի խորը, պատերը քերի, մեղրը հանեն, բեռը դնեն: Վո՞ւմ մտնի, վո՞ւմ չըմտնի:

Տղեքը խոսքները մեկ արին, ասին.—Սալի՛, էս խորը դու ես քթե, համ էլ քո էշի բեռն ա կհաստ մնացե, դու պտի մտնես:

Ճոպանը կապին Սալու մշկին, հիչցրին խորը:

Սալին հիչավ խորը, փետի ծերով խորի տակը քերեց, լցեց վեղ-րոքը, տվեց տղեքին, տղեքը քաշին:

Սալին ասավ.—Տղե՛ք, էլ չըկա, պրծավ, ճոպանը քաշե՛ք, դուս գամ:

Տղեքը մեքյա քաշին, կայնան, հանին դանակով ճոպանը կղրին, Սալուն քցին խորի մեջը: Սալը դրին խորի բերանը, էշերի գլուխը թեքին դրա հարուստի տունը:

էկան ասին.—Խալիֆա՛, եղածն էս ա, էլ մեղր չըկա, մեր փողե-րը տո՛ւ:

Հարուստը, որ տեհավ հընգերներից մեկը չըկա, հարցրեց.—Բա ձեր մե հընգերն հո՞ւր ա:

Ասին.—էնի մեր հընգերը չէր, մեր մենձ ախպերն էր, հիվան-դացավ, մնաց տանը:

Փողը հաշվին՝ բռնեց իրեք հարիր հազար մանեթ: Էրկու հըն-գերներով փողը կիսին, տարան Սալու էջն էլ ծախին, ըսկի մե կա-պեկ փող էլ չըտվին խեղճ Սալու մորը: Փողերն առան էկան քա-ղաքի մեջը, ամենքը մի խանութ բացին, սկսին հիրանց համար առըտուր անել:

Թոստանք ստե առըտուր անեն, մենք սալըխը տանք Սալուց: Սա-լին մնաց խորի մեջը՝ տխուր-տրտում, լալով-մղկտալով: «Անխի՛ղճ-անաստվածներ, ես ձեզ ի՞նչ իմ արա, որ ընձի թողիք խորի մեջ»:

Խեղճը անոթի էր, փետի ծերով խորի կողերից քանդըմ, մեղր էր հավաքըմ, ուտըմ: Հեքսի օրը Սալին խորի կողը պչպորըմ էր, մեկ էլ մե հատ մկան ծակ քթավ, փորեց, ծակը լենցրեց, գնաց դուս էկավ էն մյուս յանը:

Մե հատ լուս էրևաց, էս լուսի վրա տեհավ հեսա մե հատ օց՝ կտոտված նստած, գլխին մե հատ էլ անգին քար լուս էր տալըմ:

Սալին, որ էս օցին տեհավ, թուքը-մուքը չորացավ:

Օցը գլուխը բանցրցրեց, լեզու առավ, ասավ.—Անիրավ, ան-խիղճ Սալի՛, ես քեզ ի՞նչ իմ արե, որ հնգերներիդ բերիր իմ պա-շար մեղրը տարար: Հէսօրան օրը ես թաքավոր մարթ եմ, անոթի նստած, չեմ իմանում ինչ ուտեմ:

Սալին ասեց.—Ի՞նչ թաքավոր:

—Ես,—ասեց,—սաղ աշխարհքի օցերի թաքավորն եմ՝ Շահ-մարան թաքավորը, բա դու իմ անունը ըսկի չե՞ս լսե:

Սալին վախից չորացե, մե ճանգ էր դարցե:

—Շատ լավ արին քո ընգերները, որ քեզի թողին խորի մեջ: Քեզ վով էր ասում էթաս բոլորա անես, թե մեղր ես քթե: Քթեր իր, քթե, կըգիր, իչքան քեզ պետք ա, կըտանիր, էն վախտը հա՛մ դու կար-րիր, հա՛մ ես: Հըմի ընդանք հարստացան, վաճառական դարցան, իսկ դու ըստե խորի մեջ փտըմ ես:

Սալին հընգավ Շահմարան թաքավորի ոտը, ասավ.—Շահմա-րան թաքավո՛ր, ես արեր եմ, դու մի՛ արա, վերե՛ Աստված, ներքե՛ դու, արի դու ընձի էս խորի մջից հա՛ն, ազադի՛:

Օցն ասավ.—Հա՛, ազադեմ, որ էթաս էս անքամ էլ մատնես, գան գլխս կղրեն: Գնա՛,—ասավ,—քեզ ազադում չըկա, գնա տեղդ հանգի՛ստ նստի:

Սալին գնաց ձեռքերը ծալեց, կզկվավ, նստավ:

Մե տարին թմմավ, նորից Սալին չոքեչոք էկավ խնդրեց, ասավ.—Ամա՛ն, Շահմարա՛ն թաքավոր, քո բախտն եմ հընգե, ազադի՛ ընձի էս տանջանքից:

Թաքավորն ասավ.—Սալի՛, հըլը վախտը չի, կանաս մե առա՛կ ասա անգաջ անենք:

Սալին ասավ.—Թաքավո՛ր, ես առակ չեմ հիմանըմ:

Օցն ասավ.—էն վախտ ես կասեմ:

Ասավ՝ ասա՛:

Շահմարան թաքավորն ասավ. «Սալի՛, մե քաղաքի մեջ աը-րըմ էր մե հարուստ ջհուդ, էդ ջհուդը ուներ մե հատ շատ սիրուն ախչիկ, Դունյա Գյոզալ էր անունը: Ջհուդը առըտուրական էր. աբրանք էր առնըմ-ծախըմ:

Մե օր ջհուդը հեռու երգրներից գալըմ էր, մե բանցր բաշի տա-կով հընցնելու վախտը մե հատ անգին քար քթավ, վերցեց թամաչ արավ, ասավ.—Կա-չըկա, էս քարը էն բանցր տեղից ա հընգե, կարող ա ընդեղ էլի հըլնի:

Ջհուդը էրկու ոտ ուներ, էրկուսն էլ փոխ առավ, թռավ էկավ տուն, գործ-մործը վերջացրեց, գնաց կայնավ քաղաքի մեջտեղը, ասավ.

—Ժողովո՛ւրթ, ձեզանից վով որ գա իմ խնդրանքը կատարի, իմ Դունյա Գյոզալ ախչիկը կըտամ ընդան:

էն յանից մե ջահել տղա էկավ ասավ.—Ես կըգամ:

Ջհուդը վերցեց տղին բերեց տուն, տարավ հիրա Դունյա Գյո-զալ ախչկան նշանց տվեց: Հեքսի օրը 12 լավ ձի վերցեց, մե հատ էլ աղըդ ձի, քչին գացին, հասան բաշի տակը:

Որ հասան բաշի տակը, ջհուղը տղին ասավ.—Ձա՛ն, ձիանդ սատկցրա՛:

Տղեն զանեց ձիանը, սատկցրեց:

Ասավ.—Փորը մաքրի՛:

Տղեն ձիան փորը մաքրեց, ջհուղը տղին կոխեց ձիան փորը, թեկ ու մախաթով բերանը կարեց: Տղեն սկսեց լաց հըլնել, ջհուղն ասավ.—Մի՛ լա, հըմի քո փրգիչը կըգա:

Ասավ ու հինքը քաշվավ հեռու կայնավ: Մեկ էլ էն յանից Ջմրուխտ կուշն էկավ, ջանդակը վերցեց հանեց բաշի գլուխը, դնդկեց, որ ուտի, տղեն մջից դուս էկավ:

Ջհուղը բաշի տակից ձեն տվեց, ասավ.—Տղա՛, ձիան փորից դուս էկար:

Տղեն ասավ.—Հա՛, խազե՛ին, դուս էկամ:

—Հը՛, բաշի գլխին ի՞նչ կա:

Տղեն ասավ.—Ուազե՛ին, ինչ ասես որ չըկա՝ էլ անգին քար, էլ ջալահիր:

—Դե, —ասեց, —[Ժափի՛, [Ժո գա:

Տղեն սկսեց թափել: Ջհուղը 12 ձիան բեռը բռնելուց հետո ձիանքի գլուխը թեքեց դբա տուն:

Տղեն բաշի գլխից բոռաց.—Ուաղայի՛ն, խաղայի՛ն, բա ըխա ես մնացիմ ըստեղ:

Ջհուղն ասավ.—Ի՞նչ անեմ, որ մնացիր:

Տղեն մնաց բաշի գլխին, գելի, գազանի փայ դարցավ»:

—Սալի՛, —ասավ օցը, —ոնց որ էն տղեն ընդե մահացավ, ընենց էլ դու պտի ըստե մեռնես:

Սալին աջղավ, քաշվավ գնաց մե քնջի, կուճորվավ նստավ:

էկավ երգորդ տարին թմավ, Սալին էլի չոքեչոք էկավ հընգավ օձի ոտերը, մունաթ արավ, ասավ.—Շահմարա՛ն թաքավոր, խնթրում եմ, աղաչըմ եմ, ազադի՛, էթամ հասնեմ իմ խեղճ մորը:

—է՛, —ասաց Շահմարան թաքավորը, —Սալի՛, բա չես ասում, թե էն ջհուղի վերջը ի՞նչ հելավ:

—Ի՞նչ ասեմ, թաքավոր՛, ես ի՞նչ գիտեմ՝ ինչ հելավ:

—Ջհուղը, Սալի՛, էլ չըմնաց ըտե, գնաց մե ուրիշ քաղաք: էլի մե ջահել տղա քթավ, տարավ բաշի տակը, էս անգամ 48 ձի տարավ, որ շատ բեռ բերի: էլի էս տղին հրամայեց ասավ՝ զան առըղ ձիանը սատկցրա՛: Տղեն շատ կվաթով էր, մե հատ որ զանեց, ձին պալա-ժորավ: Ասեց՝ ձիան փորը մաքրի՛, տղեն մաքրեց: Ջհուղը վերցեց տղին կոխեց ձիան փորի մեջը, բերանը կարեց, էլի Ջմրուխտ կուշն էկավ, ջանդակը վերցրեց, հելավ բաշի գլուխը:

Ջհուղը տակից հարցրեց.—Հը, տղա՛, ի՞նչ կա ըտե:

Տղեն ասեց.— Ինչ ասես կա՝ անգին քար, գմբուխտ, բրլիանդ:
Ասավ.— Դե թափի՛, գա:

Տղեն թափեց, ջհուղը հավաքեց, լցեց խուրջիները, արավ 48
ձիուն բեռ, ձիանքի գլխը թեքեց դբա տուն:

Տղեն բաշի գլխից բոռաց.— Նազեհն, խազեհն...

Նազեհինն ասավ՝ ի՞նչ ա:

— Նազեհի՛ն, բա ես մնամ ըստե՞:

— Մնում ես, մնա, ինձ ինչ:

Տղեն Հիրան դես զանեց, դեն զանեց, մե իզ քթավ, էդ ըզով
գնաց դուս էկավ մե ամաճի մեշի մեջ: Էդ մեշի մեջ մե ջրի հավուզ
կար: Տղեն հավուզի կտին մե քյուզյալդ սարքեց, մտավ մեջը ու ըն-
դե անոթի-ծարավ աբրըմ էր: Սալի՛, ոնց որ էն տղեն էն անահուն
մեշի մեջը մենակ աբրըմ էր, ընենց էլ դու մենակ կաբրես էս մութ
խորի մեջը:

Էլի Սալին փորը-փոշման թողեց գնաց Հիրա պուճախը: Անցավ
մե կլոր տարի, էլի Սալին էկավ օցի կուշտը, խնդիր արավ, աղա-
չեց-պաղատեց:

Օցն ասավ.— Սալի՛, բա դու ըսկի բան չես հիմանըմ, մե առակ
էլ դո՛ւ պատմի, լսենք:

Սալին ասավ.— Ես ոչ մե բան էլ չեմ հիմանըմ:

— Դե որ չես հիմանըմ, լսի՛, ես պատմեմ:

Ասավ. «Սալի՛, մե քաղաքի մեջ մե մարթ էր աբրըմ, անունը
Ջուվանշահ էր: Էս մարթը էթըմ էր հուրիչ երգրներ առատուր էր
անըմ: Էդ երգրներից էդ մարթը ձեռ էր բերե մե հատ թառվան
կուշ: Ջուվանշահը շատ էր սիրըմ Հիրա էդ կշին: Ամբողջ կարողու-
թյունը մե յան, էդ կուշը՝ մե: Կուշն էլ լեզու էր առե, մարթի նման
խոսըմ էր: Մե անգամ Ջուվանշահը էլի գնաց Հիրա առուտուրին,
մե տարի ետացավ, իսկ Ջուվանշահի կնիկը Հիրա կուշտը մարթիկ
էր տանըմ-բերըմ:

Թառվան կուշն ասավ.— Նա՛նըմ, ըտենց բան մի՛ արա, խազե-
ինը կըզա, կասեմ:

Կնիկը սայմիչ չարավ: Կուշը մե էրկու անգամ էլ ասեց, որ ջա-
նին հասցրեց, խանըմը վերցեց կշին տարավ կտուրը, ոտերը կա-
պեց, վերեը մե հատ փոս արավ, մե վեղրո ջուր լցեց, էդ ջուրը
էնքան կաթաց կշի գլխին, մինչև կուշը սատկավ:

Մնաց տարին թմմավ, Ջուվանշահը վերադարձավ: Էկավ տուն,
աբրանքը թողեց հայաթի մեջը, որ սվթա կշին տեներ, կուշը տանը
չէր:

Ասավ.— Ա՛յ կնիկ, հո՞ւր ա մեր թառվան կուշը:

Կնիկն ասավ.—Ձեմ հիմանըմ, էն օրը, որ դու տնից դուս էս էկե, կուշը քո հետեից գացեր ա, չըկա:

Ջուվանշահը սկսեց կշին ման գալ, չըթափ: Հելավ կտուրը, տեհավ՝ հեսա կուշը սատկած, քցած ըստե: Իշկաց վիրե, տեհավ՝ կշի դիվերին մե հատ փոս ա չինած՝ ջուրը մջին: Ըստե Ջուվանշահը հասկացավ, որ էդ փոսի մջից կաթացեր ա կշի գլխին, խեղճ հայվանը սատկեր ա:

Էկավ կնգան հանեց կտուրը:

Նշան տվեց, ասավ.—Կնի'կ, տենը՞մ ես՝ հեսա վերեից ջուրը կաթացեր ա կշի վրեն, կուշն էլ սատկեր ա:

Կնիկը՝ թե.—Ես խաբար չեմ, հալբաթ անձրև ա էկե, անձրևի ջուրն ա կաթացե:

Ջուվանշահը էլի համբերավ, հարևաններին կանչեց, ասավ.—Հարևաննե'ր, դուք հըլնեք ձեր հոր սաղաղեն, էս տարի անձրև էկեր ա՞:

Հարևաններն ասին.—Ձէ', չի էկե:

Ջուվանշահը, որ տեհավ կնիկը խաբըմ ա, գլխի հընգավ, որ ըստե մե բան կա:

Էկավ տուն, ասավ.—Այ կնիկ, դու գիդիր, որ իմ սաղ հարստութունը մե յան, էդ կուշը՝ մե յան, ընչե՞ս սատկցրե:

Կնիկը ձեն չըհանեց, Ջուվանշահը հեռստտավ, վերցրեց մե էրկաթի կտոր, տվեց կնգա մեյիդը փռեց գետին:

—Վա՛, —ասավ,—էս ի՞նչ արիմ, հա՛մ կշից գրկվամ, հա՛մ կնգանից:

Ջուվանշահը փոշմնավ հիրա արածից: Սալի', ոնց որ Ջուվանշահը փոշմնավ հիրա արածից, ընենց էլ դու ես փոշման քո արածից, դե գնա սուսուփուս նստի' տեղդ»:

Սալին գլուխը կախ քաշվավ հիրա տեղը: Էլի մե տարի անցավ:

Սալին նորից էկավ օցի կուշտը, խնդիրք արավ, ասավ.—Շահմարան թաքավոր, բոլ ա դու ընձի տանջես, ազադի' էս տանջանքից քո հոր սաղաղեն:

Շահմարան թաքավորն ասավ.—Լսի', Սալի', մե առակ էլ պատմեմ:

Ասավ. «Սալի', մե գեղի մեջ աբրըմ էր մե ավչի: Էդ ավչին ուներ մե լավ չուն, մե հատ էլ թառլան կուշ: Թառլան կուշը դնըմ էր թեկին, չունը քցըմ էր հետեից, էթըմ էր ավըկուշ էր անըմ: Մե օր ավչին ծարավ էր, շատ դեսուղեն ման էկավ, ջուր չըթթավ, էկավ ռաստ էկավ մե քարափի: Տեհավ, որ էտ քարափի տակից կաթկաթ ջուր ա գալըմ:

Սուսկի մջից կրուչկեն հանեց, բռնեց էտ կաթկթան ջրի տակ: Կրուչկեն լցվավ: Ավչին վերցեց, որ խմի, շունը թաթով զանեց էդ կրուչկի ջուրը թափեց:

Ավչին ասավ.—Այ սատկած, ծարավ մեռնում իմ, ջուրը ընչի՞ թափիր:

Ավչին էլի կրուչկեն բռնեց ջրի տակը, լցվավ, ուզում էր խմի, շունը էլի թաթով զանեց, ջուրը թափեց: Ավչին մեկ էլ լցեց, որ խմի, շունը էլի թափեց: Ավչին հեռստտավ, թվանքը քաշեց, գանեց շանը սատկացրեց: Ավչին ծարավ էր, էէր դիմանում, կրուչկեն տարավ դբա ջուրը, ջուրը կաթ-կաթ լցվավ, ուզում էր խմի, էս անգամ էլ թառվան կուշը թևով զանեց ջուրը թափեց: Ավչին նորից կրուչկեն բռնեց ջրի տակ, լցվավ, վերցեց, որ խմի, էլի կուշը թևով զանեց կրուչկեն շուռ տվեց, ավչին մեկ էլ փորձեց, կուշը էլի չըթողեց: Ավչու համբերությունն հատավ, թվանքը քաշեց, զանեց կչին էլ ընդը սատկցրեց:

Ավչին ասավ. «Ջա՛նում, էս կաթկթոցից ես չեմ կշտանա, յավաչ հառեչանամ, էս ջրի ակը քթնեմ, մե կուշտ խմեմ»: Ավչին հելավ բաշի գլուխը, մեկ էլ ի՞նչ տենա՝ մե հատ ահոելի վիշապ քանի վախտվա սատկած էր: Դու մի ասա, էտ վիշապի թույնն էր գալը՞մ կաթ-կաթ թափում: Ավչին էկավ կայնավ հիրա շան ու թառվան կչի գլխին, փոշմնավ հիրա արածը, գլխին զանեց, չոքին զանեց, նոր էլ որդե:

—Սալի՛, —ասավ օցը, —ոնց որ էն ավչին փոշմնավ հիրա արածի վրեն, դու էլ պտի փոշմանես քո արածի վրեն, դե գնա տե՛ղդ նստի, քեզ ազադում չըկա:

Մնաց, տարին որ թմմավ, էլի Սալին գնաց օցի կուշտը, էլի աղաչանք-պաղատանք արավ, որ ազադի:

Շահմարան թաքավորն ասավ.—Սալի՛, բա դու ըսկի ոչ մե բան չե՞ս հիմանում՝ առակից, նաղլից:

Սալին ասավ՝ չէ՛:

—Դե լավ, չէ՛, չէ՛, լսի՛, մե պատմություն էլ ունեմ:

—Սալի՛, —ասավ, —մե գեղի մեջ մարթ ու կնիկ են հըլնում, ունենում են վեցը տղա:

Օրերից մե օր էդ մարթի կնիկը մահանում ա, մարթն էլ մեծանում, հըլնում ա ինստուն տարեկան: Դու բե, որ ըտա տղեքը սաղ էլ բեղովլաթ են հըլնում, ոչ մեկն էլ տեր չի կայնում հիրանց հորը: Հերը հընգնում դոնեդուռ, հաց ա հավաքում: Մե օր ըստե, մե օր ընդը, վերջը չոլերն ա հընգնում, հիրան տալըմ ա բանջարի, սովամահ հըլնում, մեռնում:

Ոնց որ էդ մարթը անտեր մնաց, մեռավ, Սալի', ընենց էլ նակա-
ֆիլ մե օր դու կըհընգնես կըմեռնես:

Սալին ըստե մե ծանդը ախ քաշեց, ասավ. «Ջա'նըմ, ես հույս եմ
դրե, որ ազադվեմ, էսի առակ պատմելով՝ ընձի կըսպանի»:

Նորից էկավ տարին թըմմավ, Սալին էլի չոքեչոք էկավ օցի
կուչտն ասավ.—Քո որդու սաղաղեն, կամ ընձի հան լուս աշխարհ,
կամ մե անգամից վերջս տու:

—Սալի',—ասավ օցը,—բա չես ասըմ էն տղեն, որ հավուզի
կչտին հիրան համար քյոլգյալդ էր սարքե աբըրմ էր, ընդա ախըր
ի'նչ հելավ:

Սալին ասավ.—Ես ինչ հիմանամ, թաքավո'ր, ի'նչ հելավ:

Ասավ.—Դե լսի', ես ասեմ:

—Օրերից մե օր, Սալի', իրեք հատ հուրի-փերի էկան, հիչան էդ
հավուզի կրաղը, թեփուրները հանին, մտան հավուզի մեջ, լողա-
նըմ ին:

Տղեն գոխտուկ մոտեցավ ընդանցից մեկի թեփուրները գողա-
ցավ, տարավ, հիրա քյոլգյալդի մեջ պահեց:

Լողացան պրծան, էկան, որ թեփուրները հաքնեն, էրկուսն հա-
քան, էն մեկը տեհավ, որ հիրա թեփուրները չըկա, ասավ.—Ինս
ես, ջինս ես, ես քոն եմ, դու իմն ես, դո'ւս արի:

Տղեն դուս էկավ, թեփուրները տվեց ախչկան տարավ հիրա
քյոլգյալը, իրեք օր հիրար հետ էդ քյոլգյալդի մեջ աբրան ոնց որ
մարթ ու կնիկ:

Ախչիկն ասավ.—Այ մարթ, էլ մենք չենք կանա ըստե աբրի,
արի էս ծովերն ու ցամաքներն հընցնենք, էթանք մե քաղաքի մեջ
մարթավարի աբրենք:

Տղեն ասավ՝ լա'վ:

Հուրի-փերի ախչիկը տղին առավ շալակը, թռան գացին մե քա-
ղաքի կրաղ, հիջան:

Ախչիկն ասավ.—Ես ըստե կայնեմ, դու գնա քաղաքի մեջ մե
տո'ւն քրեի, էթանք աբրենք:

Տղեն ախչկան թողեց ըտե, գնաց: Տղեն որ գնաց, հուրի-փերի
ախչիկը թևավոր էր, թռավ գնաց:

Տղեն դարձավ էկավ, տեհավ՝ կնիկը չըկա, գլխին տվեց, փոր ու
փոշման ետ դարձավ տխուր-տրտում, անտեր-անտիրական գնաց
քաղաքը:

—Սալի', ոնց որ էն տղեն փոր ու փոշման մնաց, ընենց էլ դու
կըմնաս, դե գնա տե'ղդ նստի:

Մե տարի էլ թմմավ:

Սալին նորից էկավ հրնգավ Շահմարան թաքավորի ոտերն, ասավ.—Աման, Շահմարան թաքավոր, կա՛մ ընձի խայթի-սպանի, կա՛մ էլ ազադի էս մութը դժոխքից:

«Սալի՛—ասավ,—բա չես ասըմ, որ էն տղեն դարձավ գնաց քաղաքը, ընդա ականքը ի՞նչ հելավ: Սալի՛, տղեն քաղաքի մեջը ման էր գալըմ, մեկ էլ տեսավ՝ ըհը, էն ջհուղը, տեղափոխվե էկեր ա էս քաղաքը: Տղեն ջհուղին ճանանչավ, ջհուղը տղին՝ չըճանանչավ:

Տղեն տեսավ, որ հեսա ջհուղը էլի սովորականի պեստ էկավ դիմեց ժողովրթին ասավ.—Ձեզանից վով որ գա, իմ ասածն անի, հա՛մ Դունյա Գյոզալ ախչկան, հա՛մ էլ իմ հարստության կեսը կըտամ ընդան:

Տղեն ասավ.—Ուազե՛ին, ես կըգամ:

Ջհուղը տղին վերցեց, ուրախ-ուրախ տարավ տան դուռը բացեց, ասավ.—Տենըմ ես, էս իմ Դունյա Գյոզալ ախչիկն ա, եթե ասածներս անես, էս ախչիկը քոնն ա:

Տղեն ըսկի ախչկան չիչկաց էլ, ասավ.—Ուազե՛ին, չո՛ւտ արա, գործ ունենք:

Ջհուղը թամբեհեց, որ 48 ձիան տեղ հարիր ութանասուն ձի պաղրաստեն: Գացին քնան: Հեքսի հառավոտ պտի ջհուղը տղի զարթնցեր:

Տղեն քնից հելավ, գնաց խազեինի կուշտն ասավ.—Ուազե՛ին, խազե՛ին, լուս ա, վե՛ր կաց էթանք մեր գործին:

Ջհուղը վեր կացավ, ձիանքը պատրաստղին, մե հատ էլ առըղ ձի վերցին հրնգան ճամփա:

Որ հասան բաշի տակը, տղեն, առանց մե ջհուղի ասելու, զանեց ձիանը սատկցրեց, փորը մաքրեց, մտավ ձիան փորի մեջ, ջհուղին ասավ՝ կարի՛:

Ջհուղը մաթալ մնաց, ասավ.—էս ինչ զալուժ տղա յա:

Ջհուղը ձիան փորը կարեց, էն յանից Զմրուխտ կուշն էկավ, ջանդակը վերցեց, հանեց բաշի գլխը: Ջանդակը ցրեց, որ ուտի, տղեն ձիան փորի մջից դուս էկավ, կայնավ ընդե:

Ջհուղը ցածից ձեն տվեց, ասավ.—Հը՞, տղա՛, ըտեղ ի՞նչ կա:

Տղեն ասավ.—Ինչ ասես որ չըկա՝ լալ ու ջավահիր, անգլին քար, բրվանդ:

Ջհուղն ասավ.—Դե թափի՛, գա, որ բեռները բառնանք:

Տղեն ասավ.—Ուազե՛ին, բա որ թափեմ պրծնեմ, ես ո՞նց պտի հիջնեմ գամ:

Ջհուղն ասավ.—Ես ճամփեն նշանց կըտամ:

—Տո չա՛ն տղի ջհուղ, ըխա ես ըստե մեկ էլ եմ հելե, դու ընձի խափեր ես, հիմի էլ ես ուզըմ խափե՞ս:

Ասաւ.—Որ քոռնաս էլ, մե հատ էլ չեմ քցի. էն վաղ էր, որ էշը կաղ էր:

Ջհուղը, որ տեհաւ ինչը ընչից ա, սասը-մասը կտրեց, փորը փոշման դարձաւ էկաւ տուն, տուն հասնելու բաշտան նախանձությունից սիրտը պաղռաւ, մեռաւ:

Իսկ տղեն էլի նույն իզը բռնած գնաց էն նույն մեշի մջով հասաւ հավուզին, ման էկաւ, ման էկաւ, հիրա քյուզյաղլն էլ քթաւ:

Մտաւ քյուզյաղլի մեջ, մեքյա մնաց, դուս էկաւ, որ դուս էկաւ, տեհաւ՝ հեսա էլի հուրի-փերիքը էկան, որ լողանան: Էրկուսը մտան լողացան, իսկ էն մե քվորը չըթողին:

Ըստանք որ լողացան պրծան, էս անքամ էլ պստի քուրը մենակ էկաւ, թեփուրները հանեց մտաւ հավուզի մեջ: Տղեն գողտուկ հեւաւ, ախչկա թեփուրները գողացաւ, մտաւ քյուզյաղլի մեջ:

Ախչիկը մնաց տկոր կայնած, ասաւ.—Ինս ես, ջինս ես, թեփուրներս տուր, ես քոռն եմ, դու իմն ես:

Տղեն ասաւ.—Ձէ', չեմ տա: Մեկ խափնվեր եմ, էլ չեմ խափնվի:

Ախչիկը երգում կերաւ, ասաւ.—Հացը-գինին, տեր կենդանին, դու իմն ես, ես քոռն եմ:

Տղեն ախչկա թեփուրները տվեց, ձեռից բռնեց, որ էլ չըփախնի, հիրար հետ գացին, որ մե հարմար քաղաք քթենն աբրեն: Գացին էլի էն նույն քաղաքը, մե լաւ տուն քրեին, աբրան:

—Սալի',—ասաւ Շահմարան թաքավորը,—հիմի ես քեզ էս խորից կըհանեմ, հըմա իմ մեղքը քո վիզը, ընձի չըմատնես:

Ասաւ՝ չեմ մատնի:

Շահմարան թաքավորն ասաւ.—Հում կաթնակեր ես, քեզի էյթիբար չըկա, կըմատնես:

Սալին երթում կերաւ, ասաւ մինչև գլոխս չեմին չըղենն, կղրեն, չեմ մատնի:

Օցը ֆշաց, որ ֆշաց, 12 հատ նխշուն օց էկան կայնան, ասաւ.—էս մարթին սաղ-սալամաթ խորից դուս կըհանեք:

—Սալի',—ասաւ Շահմարան թաքավորը,—որ դուս կըհըլնես, մտահան չանես, սալը պինդ կըղենս խորի բերանը, նոր կէթաս:

Սալին դուս էկաւ, սալը ուսուլով դրեց խորի բերանը, գնաց:

Շատ գնաց, թե քիչ, շատ ու քիչն էլ հինքը գիղի, հասաւ հիւրանց երգիրը: Ման գալով գնաց քթաւ հիւրանց տունը, դուռը ծեծեց: Մերը ներսին էր, ափլըփելով էկաւ դուռը բացեց: Սալին ներս մտաւ: Մերը տղին չըճանանչաւ:

Սալին ասաւ.—Նանի', ես քո տղեն եմ, Սալին եմ:

Մերը չըհաւատաց:

Սալին հարցրեց, ասաւ.—Նանի', էն իմ հընգերները ի՞նչ հելան:

—Ո՞ր հրնգերները:

—Էն, որ հիրար հետ ցախինք կրըմ, միտդ ա՞:

—Ընչի՞ միտս չի: Ընդանք հըմի մեր քաղաքի ամենահարուստ մարթիկն են:

Սալին ասավ. — Նանի՛, բա իմ էչը ի՞նչ հելավ, չըտվի՞ր քեզի:

Ասավ. — Ձէ՛, բալա՛ ջան, ինչ էչ, ինչ բան, ես ոչ մե բանից էլ խաբար չեմ: Էս ա օխտը տարի ա, որ ես էս չորս պատի մեջին եմ, ո՛չ դուս եմ անըմ, ո՛չ նես, հարևաններն հաց են տալըմ, ուտըմ եմ, աբրըմ եմ:

Մեր ու տղա քնան: Հառավոտը, լուսը բացվի ձեր վրեն, լուսը բացվավ Սալու ու հիրա մոր վրեն:

Սալին դուս էկավ քաղաք, հարցուփորձով էկավ կայնավ էն խանութների առաջ, որտեղ հիրա հրնգերներն ին աշխատում:

Կայնա՛վ, կայնա՛վ, տեհա՛վ, որ հիրա հրնգերները ըսկի հիրան յանը չեն իշկըմ, ասավ. — Այ անխիղճ-անաստված հրնգերներ, ըսկի հերեսիս էլ չեք իշկըմ հա՞... Ինչ արիք, իմ գլխին ինչ օյին ասես խաղացիք, էչս էլ ծախիք կերաք, բա իմ էչի գնից իմ մորը մե կապեկ էլ չըտվի՞ք:

Հրնգերները նեղացան, ծառաներին ասին. — Դո՛ւս հանեք ըտան, մե քանի կապեկ փո՛ղ տվեք, թո փասսափուսեն քաչի էթա:

Սալին ասավ. — Նամա՛րթ հրնգերներ, ես որ մեռնեմ էլ, ձեր կապեկն ընձի պետքը չի:

Թքեց ընդանց խանութի չեման վրեն, գնաց:

Հեքսի օրը Սալին էլի գնաց բազար, հինգ-տաս կապեկ փող աշխատեց, հաց առավ, բերեց տուն, մոր հետ ուտըմ ին, աբրըմ ին:

Էդ քաղաքը թաքավորանիստ քաղաք էր, ընենց հելավ, որ ըտեղի թաքավորի վրեն ցավ թափավ. էդ մարդը գոռտավ: Իչքան դոխտուր, հեքիմ կար, կանչին բերին, ճար-իլլաջ չեկավ:

Իսկ Զիլիֆիլ քաղաքից էկավ մե հատ դոխտուր, իրեք օր քննեց թաքավորին, ասավ. — Որ ըստան հուրիչ դեղ չի օգնի, բացի Շահ-մարան թաքավոր օցից սավայի, որ բերեք մորթեք, ընդա մսի ջուրը քսեք, յարեքը կըլավնան:

Էհ, վո՞վ գիդի Շահմարան օցի տեղը, վով չըգիդի. մարթի մեկն ասավ. — Թաքավո՛րն աբրած կենա, մեր քաղաքի կրաղին աբրըմ ա մե հատ պառավ կնիկ, ընդա տղա Սալին օխտը տարի կորած էր, վայթե էնի հիմանա էդ օցի տեղը:

Մարթ հղրկին պառավի տունը, Սալուն կանչին բերին: Սալին էկավ թաքավորի կուշտը, թաքավորը հիվանդ պառկած էր, դոխտուրն էլ նստած էր ընդա կողին:

Դոխտուրն հարցեց, ասավ. — Անունդ ի՞նչ ա:

Ասա՛վ՝ Սալի յա:

—Սալի՛,—ասա՛վ,—ես լսեր եմ, որ դու օխտը տարի կորած իր, հո՞ւր իր գացը:

Սալին ասա՛վ.—Դոխտո՛ւր ջան, քյասիր մարթ եմ, գացեր իմ աշխատանքի:

Ասա՛վ.—Դու Շահմարան թաքավոր օցի տեղը գիղե՞ս:

—Ձե՛,—ասա՛վ,—դոխտո՛ւր ջան, ես ի՞նչ հիմանամ:

—Սալի՛,—ասա՛վ դոխտուրը,—ես իշկըմ եմ քո հերեսին, տենըմ եմ, որ դու գեղնի տակի արած ես, դե որ գեղնի տակի արած ես, օցի տեղն էլ գիմանաս:

Սալին ասա՛վ.—Վալլա՛-բիլլա՛, դոխտո՛ւր ջան, չեմ հիմանըմ:

Դոխտուրը հրամայեց, ասա՛վ.—Մե սրա չորերը հանե՛ք:

Շորերը հանին, տղորցրին, տեհան՝ օխտը տեղ ջանի վրեն խալեր կա, դոխտուրը հռոտա՛վ, ասա՛վ.—Բա դու ասըմ իր՝ տեղը չեմ հիմանըմ, հետ ա՝ օխտը տեղ քո վրեն խալ կա: Բա ամոթ չի, ձեր երգրի թաքավորը մահանըմ ա, իսկ դու, փոխարեն օգնելու, խափըմ ես մեզի:

Սալին էլի երթում կերավ, ասա՛վ.—Վալլա՛-բիլլա՛, չեմ հիմանըմ:

Դոխտուրն ասա՛վ.—Վերցե՛ք,—ասա՛վ,—էս սրիկային տարե՛ք չեման վրա, վիզը կդրեք:

Ջանաթներն էկան Սալու թևերն օլրին, տարան գլուխը դրին չեման վրա, որ կտրեն, Սալին ասա՛վ.—Ամա՛ն, մի՛ կդրեք, թողեք, ասեմ:

Դոխտուրն ասա՛վ.—Դե, ասա՛:

Սալին չորերն հագա՛վ, ասա՛վ.—Քառասուն կուվաթով մարթ եմ ուզըմ, մե հատ մենձ յաշիկ, բա՛, քլունգ, մե հատ էլ հերգեն ճուպան:

Վագերները ալբալը բերին Սալու ուզածը, տվին հիրանը, Սալին վեկալեց էդ քառասուն ջանը, ճամփա հրնգա՛վ:

Գացին հասան խորի բերանը, Սալին ասա՛վ.—էս սալը բարցըցըրե՛ք:

Սալը բացրին:

Ջեռով նշան տվեց, ասա՛վ.—Ըսե՛նց քանդեք:

Սկսեցին քանդել:

Քանդելով գացին հասան Շահմարան թաքավորի կուշտը: Սալին ձեռները դրեց դռին կայնա՛վ օցի առաջ:

Շահմարան թաքավորն ասա՛վ.—Անիրա՛վ-անխիղճ, վերջը քո ասածն արիր:

Սալին ասա՛վ.—Հա՛, թաքավո՛ր, էնքան չասիմ, մինչև գլուխըս դրին չեման վրա:

—Դե լա՛վ,—ասա՛վ Շահմարան թաքավորը,—հելածն հելած ա:

—Սալի՛,—ասա՛վ,—ի՞նչ ես բերե հետդ:

Ասավ. — Թաքավոր, մե յաշիկ, մե հատ էլ ճոպան:

— Դե՛, — ասավ, — ընձի վերցա դի՛ յաշկի մեջը, բերանը փակի՛, դրե՛ք շիլակներդ, փոխեփոխ տարե՛ք:

Սվթա Սալին չլկեց: Մե խելի վախտ էթալուց հետո օցը յաշկի մջից ձեն տվեց:

Սալին ասավ. — Ասա՛, Թաքավոր:

Ասավ. — Էլ ինչ Թաքավոր, սեն էկեր ա գլխիս, դու հըլը ասըմ ես՝ Թաքավոր:

Ասավ. — Կշտիդ մարթիկ կա՞ն:

Ասավ. — Ձէ՛, հեռու են:

— Սալի՛, — ասեց, — որ տեղ կըհասնեք, ընձնից չըհեռանաս, գլոխս էլ որ կդրելու հըլնեք, հուրիչի չըթողես, հա՛... Դոխտուրն իշքան կասի՝ տու ես կդրեմ, սայմիչ չանես, դու քո ձեռքով կըկդրես: Դոխտուրը քեզի իրեք հատ կանթերով կազան կըտա: Մե պատի տակ օջախ կանես, գլոխս կըկդրես, ընձի թիքա-թիքա կանես, կըլցես, կազաները, կըղնես կրակին, լավ կեռացնես: Ընդուց հետո Դոխտուրը քեզի իրեք հատ բութուլգա կըտա, կասի՝ հառաջի պղնձի քյաֆը լի՛ց առաջինի մեջ, երգրորդինը՝ երգրորդի, երրորդինը՝ երրորդի: Բայց դու հակառակը կանես՝ հառաջինի քյաֆը կըլցես երգրորդի մեջը, երգրորդինը՝ երրորդի, իսկ երրորդի քյաֆը կըլցես առաջի բութուլգի մեջ: Երգրորդ բութուլգից դու մե ստաքան կըխմես, մե ստաքան էլ կըպահես, որ տանես քսես մորդ աշկերին: Առաջի բութուլգեն կըխմցնես դոխտուրին, երրորդ բութուլգեն կըտաս, որ քսեն Թաքավորի ջանին:

Ոնց որ օցն ասավ, Սալին ընենց էլ արավ: Տարավ սվթա առաջի բութուլգեն տվեց դոխտուրին, ասավ՝ խմի՛: Երկրորդ բութուլգից մե ստաքան հինքը խմավ, մնացածն էլ տարավ քսեց հիրա մոր աշկերին: Երրորդ բութուլգին քսել տվեց Թաքավորի ջանին:

Մե քանի սհաթ չանցաց՝ դոխտուրը մեռավ, իրեք օր հետո էլ Թաքավորը մեռավ:

Սալին առողջացավ, դարձավ մե հատ հիմաստուն, ջահել լավ տղա, մոր էլ աշկերը լավացավ:

Թաքավորը որ մեռավ, Դովլաթ կուչը բաց թողին: Դովլաթ կուչին ֆոռաց էկավ կայնավ Սալու գլխին: Մեկ էլ բաց թողին, մեկ էլ կայնավ, իրեք անգամն էլ կուչը ֆոռաց, էկավ կայնավ էդ մարթի գլխին: Ֆիճակ էր, կանաս ասես: Բերին Սալուն դրին Թաքավոր:

Սալին, որ դարձավ Թաքավոր, մարթ հղրկեց, ասավ. — Գացե՛ք քաղաքի կրաղին էրկու հայդնի վաճառականներ են աբըրմ, ասեք, Թաքավորը ձեզի վրազ կանչըմ ա:

Գացին վաճառականներին ասին՝ նորընտրյալ Թաքավորը ձեզի կանչում աս:

Վաճառականները էկան ներկայացան Թաքավորին:

Թաքավորն հարցրեց, ասավ.—Ի՞նչ եք անում դուք էս քաղաքի մեջը:

Ըստանք վերցին՝ թե.—Թաքավորն աբրած կենա, մենք էս քաղաքի ամենահայդնի վաճառականներն ենք:

Թաքավորն փորձելու համար ասավ.—Եթե ձեր Թաքավորն ու երգիրը նեղության մեջ հըլենն, ինչո՞վ կանաք օգնի ձեր Թաքավորին:

Մեկն ասավ.—Եռեսուն հինգ տարի մամոզ՞ ժողովրթի ու զորքի հաց ու շորը կըտամ:

Թաքավորն ասավ.—Այ մարթ, քեզ էդքան հարստություն ո՞րդեղից:

—Ո՞նց թե որդեղից, Թաքավորն աբրած կենա, մենք պապե-պապ վաճառական, հարուստ մարթիկ ենք, միլիոնների հարստություն ունենք:

Թաքավորն դարձավ էն մեկէլին, ասավ.—Դու իչքա՞ն կանաս օգնի քո Թաքավորին:

Սա վերցեց, թե.—Թաքավորն աբրած կենա, ես էլ 40 տարի կանամ հաց և շոր տամ քո ժողովրթին:

Թաքավորը ըստան էլ հարցրեց.—Բա քե նորդեղից էդքան հարստություն:

—Թաքավորն աբրած կենա, ես որ կամ քոք ու բսով իշխան, աղա մարթ եմ հելե, էս վերջի տարիներն աս, որ առըստուր եմ անում:

Թաքավորն հրամայեց, ասավ.—Վաքի՛լ, վազի՛ր, էկե՛ք ստե:

Հավաքվան էկան:

Թաքավորն ասավ.—Տենը՞մ եք էս մարթկանց:

Պալատականներն ասին.—Տենըմ ենք, Թաքավոր:

—Դե ինչ որ ես ըստանցը կասեմ, լա՛վ անգաջ կանեք:

—Վաճառականներ՛ր,—ասեց Թաքավորը,—ես լսել եմ, որ դուք Սալի անունով հընգեր եք ունեցե, ճի՞շտ աս:

Վաճառականները՝ թե.—Չէ՛, Թաքավոր, ճիշտ չի, մենք Սալի անունով հընգեր չենք ունեցե:

—Լսըմ ե՞ք, պալատականներ՛ր:

—Լսում ենք, Թաքավոր:

Թաքավորն ասավ.—Հըլա մի լավ մտածեք: Էն Սալին չէ՞ր, որ բազարի մեջ հանդիբավ ձեզի, ասավ՝ ինչ մարթիկ եք, դուք ասիք՝ անտեր-անտիրական մարթ ենք: Սալին ձեզի չըտարա՞վ հիրանց տունը, մե հատ էլ պառավ մեր ունեք, էն հեքսի օրն էլ հիրար հետ

չըզացի՞ք մեչից ցախ իք բերըմ ծախըմ: Սալին չէ՞ր, որ ասավ՝ տղե՛ք, ըսենց չի հըլնի, բերեք մարթա մե էչ առնենք, մեչքներս յա-
րա հելավ, գացիք մարթ ա մե էչ առաք, ցախը էչերվիք կորմ: Մե
օր էլ չըզնացի՞ք մեչի խոր տեղը, որ Սալու էչը կորավ, դուք բեռ-
ներդ դգիք, ասիք՝ Սալի՛, մենք հառեչ-հառեչ էթըմ ենք, դու կըզաս
կըհասնես: Սալին գնաց էչին քթավ, ցախը բարցած հետ էր գալըմ,
մե ծառի տակով հընցնելու վախտը էչի ոտերը հընգան փոսի մեջ,
Սալին ասավ՝ ըստե մե բան կա, սալը չուռ տվեց, տեհավ՝ փոսի
մեջը լիքը մեղր ա: Սալը դրեց փոսի բերանը, ուրախ-ուրախ էկավ
հասավ ձեզի: Յախերը ծախեցիք, գացիք պառավի տունը: Սալին
ձեզի հասե՞ց՝ էլ ըստուց դեն ցախ չենք կրի, դուք էլ, որ զարմա-
ցաք, ասիք՝ ընչի՞ր:

Սալին ձեզի հասա՞վ, թե՛ մե հարուստ մարթ քթենք, որ մեղ-
րը ծախենք: Էն հեքսն էլ, որ հարուստից ամաններն առաք գացիք,
Սալին խորը քթավ, բերնի սալը չուռ տվիք ու սկսիք մեղրը կրել:

Քսանհինգ օր չըկրի՞ք մեղրը, որ վերջի օրն էլ Սալու էչի բե-
ռը կիսատ մնաց, Սալուն հիչցրիք խորը, որ մեղր հաներ: Սալին
չիջա՞վ փոսը, որ մեղր հաներ, որ դուք էլ ընդան խորից հանելու
վախտը ճոպանը կդրիք, թողիք փոսի մեջը, էչն էլ բերեցիք, ծա-
խիք. մե կապեկ փող էլ չըտվիք ընդա մորը:

Նոր էլ որդե:

Թաքավորը թագը գլխից հանեց, ասավ.— Հը, ես ձեր հընգեր
Սալին չե՞մ:

Վաճառականների հերեսի գույնը թռավ:

— Զանաթնե՛ր:

Զանաթներն էկան՝ համե՛, թաքավո՛ր:

— Թոցրե՛ք սրանց վիզը:

Վաճառականներին քյալա անելուց հետո թաքավորը ընդանց
ունեցած-չունեցածը բաժանեց աղքատներին, քյասիք-քյուսուբին:

Երկնքից իրեք հատ խնձոր հընգավ, մեկը՝ պաղմողին, մեկը՝
չարչրվողին, մեկն էլ՝ բերան ցավցնողին: